

Dr hab. Ewa Lechman, prof. uczelni
Wydział Zarządzania i Ekonomii
Politechnika Gdańska/Uczelnie Fahrenheita

Recenzja dorobku naukowego dra Mateusza Folwarskiego
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie Nauki Społeczne w dyscyplinie Ekonomia i Finanse

1. Podstawa formalno-prawna sporządzenia recenzji

Podstawą formalną sporządzenia niniejszej recenzji są:

- 1) Pismo z dnia 28 marca 2022 skierowane przez Radę Doskonałości Naukowej do Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w sprawie wyznaczenia części składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr. Mateuszowi Folwarskiemu w dziedzinie Nauki Społeczne w dyscyplinie Ekonomia i Finanse;
- 2) Pismo z dnia 7/04/2022 przez Prorektora ds. Nauki, prof. dr hab. Pawła Lulę z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie informujące o powołaniu mnie przez Radę Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, na recenzenta we właściwym postępowaniu.

Za podstawę prawną przeprowadzenia postępowania oraz sporządzenia recenzji uznaję art. 219-221 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Oceny przedstawionego dorobku dra Mateusza Folwarskiego dokonałam na podstawie przekazanej mi dokumentacji, zaś w szczególności:

- autoreferatu, stanowiącego załącznik do wniosku przewodniego, opisujący najważniejsze osiągnięcia kandydata;
- wykazu osiągnięć naukowych stanowiącego załącznik do wniosku przewodniego;
- przedstawionych kopii wybranych publikacji naukowych.

Przekazaną mi dokumentację uznaję za kompletną, tak więc wniosek kandydata spełnia warunki formalne określone w art. 219 ust. pkt.1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Pragnę w tym miejscu nadmienić, iż przekazana dokumentacja została przygotowana w sposób staranny i przejrzysty.

2. Podstawowe informacje o kandydacie, w tym ocena bibliometryczno-ilościowa jego dorobku

Dr Mateusz Folwarski uzyskał tytuł magistra w 2008 roku broniąc pracy dotyczącej czynników sukcesu na polskim rynku bankowości detalicznej, na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Następnie w roku 2014, pod opieką naukową prof. dr hab. Ewy Miklaszewskiej, obronił rozprawę doktorską dotyczącą wpływu kryzysu finansowego 2007-2009 na wynagrodzenia kadr zarządzających w bankach. Stopień doktora w dyscyplinie ekonomia został mu nadany przez właściwą radę Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

W grudniu 2021, dr Matusz Folwarski złożył wniosek do Rady Doskonałości Naukowej o przeprowadzenie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse, jednocześnie wskazując jako główne osiągnięcie naukowe (zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt.2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) jednoautorską monografię:

„Innowacje cyfrowe w bankowości a włączenie cyfrowe i finansowe społeczeństwa”, która ukazała się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2021.

Recenzentami wydawniczymi pracy byli: prof. dr hab. Dorota Korenik (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) oraz prof. dr hab. Jan Krzysztof Solarz (Wyższa Szkoła Bankowa w Warszawie).

Biorąc pod uwagę powyższe, należy uznać, iż od początku swojej kariery naukowe tematyka badawcza podejmowana przez kandydata – mieszcząca się w obszarze finansów (szczegółowiej bankowości i elementów z nią związanych) jest spójna, stanowi logiczny ciąg. Z przedstawionego dorobku naukowego wnioskuję również, iż kandydat systematycznie rozwijał nowe wątki badawcze w danym obszarze, starał się prowadzić nowe badania empiryczne oraz poszerzać swój warsztat badawczy.

Biorąc pod uwagę sumaryczne zestawienie dorobku naukowego Kandydata, przed i po uzyskaniem stopnia doktora w 2014 roku, obejmuje on 60 prac, w tym: 3 monografie, 23 rozdziały w monografiach, 2 prace pod redakcją, oraz 32 artykuły naukowe. Pod względem ilościowym uznaję ten dorobek za wystarczający.

Według zestawienia dotyczącego liczby cytowani, wskazanego w dokumentacji, na dzień składania wniosku, ich sumaryczna liczba wyniosła 83 (łącznie różne bazy

indeksowe). W owych 83 cytowaniach, 48 z nich to cytowania pochodzące z „Innych Źródeł” – nie jednak mamy informacji jakie to źródła.

3. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Wedle przekazanej dokumentacji dr Matusz Folwarski złożył wniosek do Rady Doskonałości Naukowej o przeprowadzenie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse, jednocześnie wskazując jako główne osiągnięcie naukowe (zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt.2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) jednoautorską monografię:

„Innowacje cyfrowe w bankowości a włączenie cyfrowe i finansowe społeczeństwa”, która ukazała się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2021.

Ocena struktury pracy

Monografia *„Innowacje cyfrowe w bankowości a włączenie cyfrowe i finansowe społeczeństwa”* obejmuje – poza wstępem, zakończeniem oraz załącznikami, 7 rozdziałów merytorycznych. Praca liczy sobie nieco ponad 200 stron, uwzględniając referencje. Układ pracy pod względem formalnym należy uznać za poprawny. Poszczególne rozdziały zostały, w mojej opinii, poprawnie zbilansowane, jeśli chodzi zarówno o długość poszczególnych części, oraz ich wartość merytoryczną. Układ pracy stanowi logiczną całość, jest przejrzysty i łatwo w nim odszukać poszczególne elementy. Abstrahując od zawartości merytorycznej, kolejność rozdziałów budzi drobne zastrzeżenia. W moim przekonaniu praca zyskałaby na wartości, gdyby treści ujęte w Rozdziałach zarówno 3 jak i 4 stanowiły tło dyskusji badań empirycznych oraz konkluzji. W obecnym układzie, treści Rozdziałów 3 oraz 4 zdają się być umiejscowione nieco z „przypadku”. Pewną wątpliwość budzi również zakwalifikowanie Rozdziału 5 jako części natury empirycznej. W moim przekonaniu elementy tam zawarte stanowią raczej tło koncepcyjne pracy, oraz badań empirycznych *sensu stricto*.

Ocena merytoryczna oraz wkład w rozwój nauk

Dr Mateusz Folwarski podejmuje w swojej autorskiej monografii kwestie łączące dwa megatrendy we współczesnych gospodarkach. Pierwszy z nich to obserwowany dynamiczny rozwój technologii cyfrowych, zaś drugi – szerokie zmiany natury strukturalnej jak i ilościowej na rynkach finansowych, które są determinowane postępowaniem technologicznym. Praca dotyka obu tych wątków, starając się zawęzić obszar do problematyki włączenia cyfrowego i finansowego społeczeństwa. Podjęta tematyka jest szeroko dyskutowana w licznych pracach badawczych oraz popularyzatorskich na świecie, i stanowi jeden z ważniejszych obecnie nurtów badawczych.

Lektura monografii skłoniła mnie to konkluzji, iż autor za cel badawczy przyjął identyfikację kilku elementów. Po pierwsze – podjął się identyfikacji wpływu edukacji finansowej na postawy wobec innowacji finansowych. Po drugie – identyfikacji „opinii” przedstawicieli banków centralnych w Europie dot. innowacji finansowych; oraz po trzecie – identyfikacji determinant wykluczenia/włączenia finansowego oraz cyfrowego. Kwestie te, które Autor podjął w swoich badaniach są istotne i ciekawe, z punktu rozwoju wiedzy. Pomimo, iż liczba prac z tego zakresu się systematycznie zwiększa, obszar ten – łączący elementy ICT oraz rynków finansowych, należy do relatywnie słabo zbadanych, stąd też pracę dra Mateusza Folwarskiego uznaję za mającą wkład w rozwój wiedzy i dyscypliny.

W częściach monografii – rozdział 1-5, autor przedstawia szeroko tło – jak twierdzi – teoretyczne, zaś na pewno koncepcyjne. Wszystkie elementy uważam za wartościowe, natomiast w moim przekonaniu części te powinny mieć głębszą podbudowę teoretyczną. Szczególnie tyczy się to kwestii rozwoju technologii w gospodarce globalnej – tutaj brakuje szeregu prac natury fundamentalnej dotyczącej m.in. teorii innowacji, teorii dyfuzji, teorii rozwoju/wzrostu endo-, czy też egzogenicznego, w których postęp technologiczny jest ważną zmienną. Oczywiście praca kandydata nie odnosi się *sensu stricte* do teorii wzrostu/rozwoju gospodarczego, natomiast szersze umiejscowienie pracy w literaturze teoretycznej dodałoby jej elementów naukowości. Treść rozdziałów 2 oraz 3 uważam za ważną w tej pracy, z zastrzeżeniem ad. treści rozdziału 3. W częściach teoretyczno-koncepcyjnych monografii brakuje szerszego oraz bardziej *explicite* wątków łączących rozwój technologii cyfrowych oraz sektora finansowego, w tym bankowego. Stanowi to pewien brak merytoryczny monografii.

Na uwagę zasługują badania empiryczne prowadzone przez kandydata. Badania te zostały przeprowadzone na trzech odrębnych płaszczyznach – badań ankietowych wśród studentów, badań ankietowych wśród banków centralnych Europy, oraz badań panelowych z użyciem metod ekonometrycznych. Każdy część badań – poza pewnymi ułomnościami, nosi w sobie elementy nowości oraz wskazuje na odrębną płaszczyznę kwestii wykluczenia/włączenia cyfrowego oraz finansowego. Badania ankietowe przeprowadzone na studentach miały wskazać rolę edukacji w kształtowaniu wiedzy z obszaru – szeroko pojętego – FinTech. Pomimo, iż wyniki te są ciekawe na pewno znaczne ich obciążenie – uniemożliwiające np. generalizację, stanowi przeprowadzenie tychże na studentach kierunków ekonomia/finanse. Dużo ciekawsze byłoby uzyskanie wyników dla próby studentów kierunków nieekonomicznych. Badania ankietowe prowadzone w bankach centralnych są ciekawe i w moim przekonaniu nowe (dot. badanego obszaru) – z uwagi na swoją nowość w literaturze, ale w mojej opinii powierzchowne. Nie znam struktury ankiety, ale wyniki te nie są niczym zaskakującym. Natomiast, w moim przekonaniu jest to obszar badawczy, który zasługuje na dalszą eksplorację. Trzeci element – badania panelowe, miały na celu identyfikację determinant włączenia cyfrowego/FinTechnowego włączenia cyfrowego/włączenia finansowego/bankowego włączenia finansowego oraz wykluczenia finansowego.

Badania te – z założenia na poziomie makro – również można uznać za mające elementy nowości oraz wskazujące na elementy nieporuszone dotychczas w literaturze. Uważam jednak, iż szacowanie modeli gdzie zmienną objaśnianą jest wykluczenie cyfrowe, w sytuacji gdzie inne modele identyfikują włączenie cyfrowe – jest bezzasadne.

Pomimo, pewnych elementów nowości – w obszarze identyfikacji powyższych, w przeprowadzonych na wskazanych trzech płaszczyznach badaniach ciężko odnaleźć wspólną myśl przewodnią. Badania te są prowadzone niejako oddzielnie z punktu widzenia celów merytorycznych. W pracy nie widzę wspólnego wnioskowania, które by logicznie i merytorycznie łączyło wyniki. Również w mojej opinii, wyniki są dyskutowane mechanicznie, brak dyskusji szerszego tła i uzasadnienia, gdzie niewątpliwie takowe by stanowiły wartość dla całości pracy.

Pewien niedosyt informacyjny budzi we mnie również kwestia „indeksu FinTechizacji”, który – jak czytamy – w autoreferacie jest autorską propozycją Kandydata. Autor w pracy *„Innowacje cyfrowe w bankowości a włączenie cyfrowe i finansowe społeczeństwa”* odnosi się do tegoż indeksu – na podstawie jego wartości klasyfikuje gospodarki ujęte w próbie badawczej, odsyłając jednocześnie czytelnika do pozycji M.Folwarski, (2019). *„Sektor FinTech na europejskim rynku usług bankowych. Wyzwania konkurencyjne i regulacyjne”*. Wyd. Poltex. Sięgając do ostatniej pozycji publikacyjnej, na stronach 157-159 znajdujemy pewne informacje dotyczące „indeksu FinTechizacji”, zaś na stronie 171 (aneks) mamy wykaz zmiennych przyjętych do jego konstrukcji. Autor nie podaje jednak ani algorytmu służącego do oszacowania wartości „indeksu FinTechizacji” dla krajów, zaś zmienne zawarte w tabeli na str. 171 nie mają jednostek. Powoduje to pewną konfuzję natury zarówno metodycznej jak i informacyjnej. Co prawda konstrukcja „indeksu FinTechizacji” nie jest częścią pracy *„Innowacje cyfrowe w bankowości a włączenie cyfrowe i finansowe społeczeństwa”*, która stanowi główne osiągnięcie naukowe w diskutowanym postępowaniu, natomiast jego wartości i klasyfikacje krajów są użyte w tejże pracy, co budzi pewną niejasność dotyczącą podstaw takiej a nie innej klasyfikacji krajów – na silnych oraz umiarkowanych innowatorów.

Uwagi krytyczne dotyczące zawartości merytorycznej pracy

- We wstępie pracy (str.9) czytamy, iż *„głównym celem monografii jest analiza...(...)”*. Z założenia „analiza” sensu stricto nie powinna być definiowana jako „cel badawczy”, gdyż to właśnie analizy mogą nas zaprowadzić do osiągnięcia przyjętych celów badawczych.
- Sformułowane hipotezy badawcze mają raczej charakter naiwnych. Biorąc pod uwagę fakt, iż tematyka badawcza jest ważna i mało zbadana, sugerowałabym w takim przypadku formułować cele badawcze / pytania badawcze?, szczególnie jeżeli nie wykorzystuje się metodyki badań koniecznej do właściwej weryfikacji hipotez;

- W pracy brak solidnych podstaw teoretycznych oraz przeglądu literatury empirycznej, które by pozwoliły na umiejscowienie dyskutowanej problematyki w literaturze światowej. Ponadto, w częściach pracy deklarowanych jako teoretyczne, znajdują elementy wtórej empirii.
- Autor nie dyskutuje wyników swoich badań w kontekście wyników innych autorów, co jest szeroko przyjętym standardem w pracach naukowych.
- W pracy Autor posługuje się sformułowaniami, że hipoteza została „zweryfikowana pozytywnie” (np. str. 191) – biorąc pod uwagę kwestie metodyki prowadzenia badań, należy raczej użyć sformułowania o „braku podstaw do odrzucenia hipotezy”, co powinno być poprzedzone ich odpowiednią weryfikacją.
- Dobór prób do badania ankietowego nie jest jasny; nie ma informacji o kryteriach wyboru czy też ich statystycznej reprezentatywności.
- W pracy całkowicie brak części metodycznej. Na str. 162-163 czytamy jedynie „opis” metod. Nie znajduję specyfikacji, teoretycznej czy też empirycznej, estymowanych modeli czy to w wersji modeli panelowych dynamicznych, czy tych z efektami ustalonymi. W tabelach gdzie są przedstawiane wyniki badań panelowych brak testów właściwych dla poszczególnych specyfikacji, czy też nawet współczynnika R^2 . Nie wiemy np. czy zmienne były logarytmowane czy też nie. Braki w zachowaniu rygoru metodycznego stanowią ułomność pracy.

Niedociągnięcia w obszarze tła teoretycznego czy też części metodycznych powinny być wzięte pod uwagę, jeśli kandydat planuje publikacje w liczących się czasopismach międzynarodowych. Z moich obserwacji wnioskuję, że kandydat podejmuje ważną i ciekawą tematyką, dającą mu szerokie możliwości publikacyjne, natomiast „usprawnienie” warsztatu badawczego jest konieczne.

4. Ocena pozostałych naukowych osiągnięć

Pozostały dorobek naukowy kandydata obejmuje 59 prac, w tym: 2 monografie, 23 rozdziały w monografiach, 2 prace pod redakcją, oraz 32 artykuły naukowe. W mojej opinii przedstawione prace są te tematycznie spójne, i *gross* z nich dotyczy problematyki sektora finansowego, FinTech, kwestii włączenia finansowego/cyfrowego. Oczywiście tematyka ta jest podejmowana w różnych kontekstach i perspektywach. Pozytywnie należy ocenić kwestię, iż wymienione obszary badawcze stanowią główne zainteresowania naukowe kandydata w całym okresie jego pracy naukowej, co pozwala mu systematycznie rozwijać warsztat badawczy, czy też uzupełniać prowadzone badania o nowe wątki. Z przedstawionego dorobku na szczególną uwagę – w mojej opinii, zasługuje monografia dra Mateusza Folwarskiego „Sektor FinTech na europejskim rynku usług bankowych: wyzwania konkurencyjne i regulacyjne”, wydana w 2019 roku. Jest to jedna z pierwszych pozycji książkowych na rynku w Polsce dotycząca sektora FinTech. Większość pozostałych prac kandydata, opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora, również dotyczy sektora FinTech w różnych perspektywach.

W okresie 2013-2021 kandydat otrzymał 9 uczelnianych nagród za prowadzoną działalność naukową. Dr Mateusz Folwarski prowadzi umiarkowaną aktywność jeśli chodzi o zaangażowanie w realizowane projekty badawcze, czy też aktywność konferencyjną. Na pewno na uwagę zasługuje podjęta współpraca z Lwowskim Instytutem Bankowości Uniwersytetu Bankowości Narodowego Banku Ukrainy; jak zadeklarowano efektem tej współpracy są 2 publikacje naukowe. W przekazanej dokumentacji nie znalazłam informacji dotyczącej kierowania przez kandydata grantami/projektami finansowanymi w drodze konkursu. Co prawda wyróżnił on udział w kilkunastu projektach realizowanych przez Katedrę Bankowości i Globalnego Systemu Finansowego UEK, natomiast należy domniemywać, iż nie były to projekty finansowane w drodze konkursu, a z dotacji MNiSW. W przekazanej dokumentacji czytamy, iż kandydat brał udział – jako wykonawca – w dwóch projektach finansowanych przez Fundację Warszawski Instytut Bankowości. Ostatnie należy zaliczyć na plus dla jego działalności naukowej.

W przekazanej dokumentacji czytamy również o aktywności konferencyjnej/seminaryjnej kandydata. Uważam, iż ten obszar aktywności należy ocenić raczej nisko, zarówno pod względem ilościowym, oraz z uwagi na fakt iż *gross* są konferencje krajowe.

Pomimo, iż uznaję aktywność publikacyjną za zadowalającą pod względem ilościowym, uważam za błąd, z punktu widzenia długookresowego rozwoju naukowego, publikowanie większości prac: a) w języku polskim, b) w czasopiśmie o lokalnym zasięgu. W przedstawionym wykazie dorobku naukowego znajdujemy jedynie kilka prac anglojęzycznych, które zostały opublikowane w wydawnictwach o lokalnym zasięgu. Nie ma wątpliwości, że znacznie ogranicza to zasięg wpływu prac autora, co zresztą znajduje odzwierciedlenie w niskiej cytowalności jego publikacji. Należy również zwrócić uwagę, że tematyka FinTech – w szerokim rozumieniu, jest aktualnie coraz częstszym tematem prac naukowych w dobrych międzynarodowych czasopiśmie. Zdecydowanie sugeruję podjęcie międzynarodowej aktywności publikacyjnej, szczególnie, że tematyka FinTech niesie ze sobą taki potencjał. Ta sama uwaga odnosi się do aktywności konferencyjno-projektowej kandydata, również z uwagi na obiecującą tematykę FinTech.

Zdecydowanie również odradzam podejmowanie w przyszłości aktywności publikacyjnej w czasopiśmie *European Research Studies Journal*, które w powszechnej opinii stosuje nieuczciwe praktyki publikacyjne.

Moja ogólna ocena pozostałej aktywności naukowej jest średnio-zadowalająca.

5. Ocena pozostałego dorobku dydaktycznego, organizacyjnego oraz o charakterze popularyzatorskim

Zdecydowanie pozytywnie oceniam aktywność Kandydata na polu dydaktycznym, organizacyjnym oraz popularyzatorskim. Z przekazanej dokumentacji można wnioskować o wysokim zaangażowaniu Kandydata w

organizację konferencji/seminariów. W obszarze działalności dydaktycznej czy też współpracy z otoczeniem instytucjonalno-gospodarczym Kandydat wykazał również wysoką aktywność, co oceniam pozytywnie. Z przekazanej dokumentacji wnioskujemy o aktywnym jego udziale kształtowaniu i rozwoju dydaktyki. W 2021 roku Kandydat otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej, w 2019 roku magistranci piszący pracę magisterską otrzymali nagrody w konkursie BFG, w latach 2018-2020 był laureatem 3 nagród Rektora UEK za działalność dydaktyczną. Ponadto czytamy o aktywnym udziale w programie Erasmus+, udziale w pracach Komitetu Głównego Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy o Finansach, opiekuje się Kołem Naukowym Bankowości, jest członkiem różnych komisji powołanych dla celu rozwoju edukacji.

Na uwagę zasługuje fakt, Kandydat dwukrotnie pełnił funkcję promotora pomocniczego w przewodach o nadanie stopnia doktora.

Kandydat prowadzi również aktywną współpracę z otoczeniem instytucjonalno-gospodarczym. Jest członkiem zespołu ekspertów Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, współpracuje z oddziałem NBP w Krakowie, czy też innymi organizacjami i przedsiębiorstwami działającymi w obszarze sektora finansów.

6. Konkluzja

Główne osiągnięcie naukowe dra Mateusza Folwarskiego (zgodnie z art.219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) oceniam pozytywnie. Uważam, że zakres przeprowadzonych badań jest ciekawy i pozwala na konkluzję o wkładzie w rozwój wiedzy, choć jak wskazałam praca ta nie jest pozbawiona usterek jeśli chodzi o np. tło teoretyczne czy też kwestie metodyki prowadzenia badań.

Pozostałą – poza głównym osiągnięciem naukowym, działalność naukową oceniam jako średnio-zadawalającą. Kandydat publikuje głównie w lokalnych czasopismach, poziom umiędzynarodowienia jego badań uważam za niski.

Bardzo dobrze oceniam zaangażowanie dra Mateusza Folwarskiego w obszar działalności edukacyjnej oraz współpracy z otoczeniem.

Podsumowując, na podstawie przekazanej mi dokumentacji oraz stosując się do zapisów w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, uznaję, iż dr Mateusz Folwarski spełnia wymogi stawiane kandydatom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

